ప్రయాణం

"ఏం జీపు తెచ్చినవయ్యా! .... హో .... రామచంద్రా! ఊ...."

ఐదుగురు కలిసి నెట్టినా అది బురద మట్టిలో నుండి కదలనంటున్నది. అటూ ఇటూ నెట్టిన కొద్దీ దానికి ఉయ్యాల ఊపినట్టుగా హాయిగా నిద్రొస్తున్నట్టుంది. బురదలోకి మరింత లోతుగా కాళ్ళు చాపుకుని నిర్రందిగా ఒరుగుతోంది.

"ఇరవై రూపాయలు తక్కో యిస్తమయ్యా! అన్నందుకు .... యిగ నా చేతికి దొరుకరా ..... అన్నట్లు చేస్తున్నవయ్యా! ....."

"ఊఁ .... ఊఁ .... ఉహ్ఁ ఆ లోడ్ గోర్ వెయ్యవయ్యా బాబూ .... మాకు తగ్గట్టు మంచిగా దొరికినవు గద! ...."

"గేరేసి ఏం జెయ్యాలె సార్....! ముందు స్టార్ట్ కావద్దా....?"

"హో సెల్ఫుగూడ పని చేస్తలేదా....? ఇగ ఎట్లనయ్యా ..... నువ్వుగూడ దిగు...."

డ్రైవరు కూడా దిగాడు. నెట్టే ప్రయత్నం యిక మాని బురద మట్టి లోంచి టైర్లని పైకెత్తే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. అయినా బంకలా అంటుకుపోయిన మట్టిలోంచి లేచినట్టే లేస్తూ మరింత కూరుకుపోతున్నది.

"ఓ తాతగారూ! ఆ టైర్ లేస్తలేదంటే దానికింద రాళ్ళు నూకుతానని కూసుండి పని తప్పించుకుందామనుకుంటున్నావా! లే నువ్వుగూడా చెయ్యివెయ్యి."

"ఊఁ .... నేను అరవై యేండ్ల ముసలోన్ని చెయ్యి వేసేదాకా కదలనంటున్నదా జీపు.... చూడబోతే అంతా యువకులే.... మీ వయసులోనేనున్నపుడు.... ఒక్కణ్ణి అమాంతం జీపుని లాపట్టుదుంటీ.... ఊఁ .... ఉహ్...."

"ఆ కాలంలో నీకు ఏం పని పడ్డది తాతా! - ఊఁ .... ఎత్తూ ...."

"ఊ .... జీపంటే జీపా-? ఈ జీపుకన్నా బరువున్న వడ్లబండి కూలబడితే గారె యిట్లవట్టి .... ఊఁ .... ఊఁ ...."

ఎట్టకేలకు జీపుటైర్లు మట్టిలోంచి లేచాయి. అక్కడితో పని అయిపోలేదని డ్రైవింగ్ స్టీరింగ్ పట్టుకు కూర్చుని "సార్....కొంచెం...." అర్థోక్తిగా చెప్పాడు.

"ఇక తప్పుతుందా.... ఊఁ ...."

పటిగజాలు నెట్టగానే జీపు స్టార్టయింది. కర్చీఫ్‌తో ముఖాలు తుడుచుకుని అందరు మళ్ళీ జీపు ఎక్కారు. తాతగారు డ్రైవరు పక్కన కూర్చున్నాడు. ఇందాక నెట్టడానికి నాయకత్వం వహించిన గోపి తాత పక్కనే కూర్చున్నాడు.

"తాతా! ఈ వచ్చే పల్లెకాడ చాయె తాగుదామా!" బ్యాక్ సీట్లో కూర్చున్న వేణు తాత

కేసి చూస్తూ అడిగాడు.

తాత ఏమంటాడోనని అందరూ ఆశగా చూస్తున్నారు.

అందరికీ ఆకలిగా వుంది. పొద్దున చేసిన టిఫిన్ మొదటిసారి జీపు నెట్టినప్పటికే కరిగిపోయింది. ఈ రెండోసారి నెట్టినపుడు నిజంగానే కండల్ని కరగదీయాల్సి వచ్చింది. అలసటగా ఉంది. కనీసం చాయె.... చాయె.... తాగనియ్యి తాతా అన్నట్లు వారి చూపులు.

తాత వారి గోదు పట్టించుకున్నట్లు లేదు – "ఊం" అంటూ గోపీకేసి చూశాడు తాత. గోపి "నీయిష్టం" అన్నట్లు నవ్వాడు.

"ఇంకో పది కిలోమీటర్లు పోతె అయిపాయె.... అక్కడ అందరూ జమ అయ్యే లోపల తాగవచ్చులే.... నడుమ ఈ పల్లెల ఆగితిమా! ముందే ముహూర్తాలు మంచిగ లేవు....! పద.... పద! డ్రైవరుగారూ సక్కగా తీస్కపో.... మల్ల ఎక్కడ ఆపకు.... సెల్ఫు లేదని ముమ్ముల తిప్పల పెట్టకు...."

తాత మాటతో యిక చాయె మటకు నీళ్ళు వదులుకున్నారు. ఆ పల్లెకి చేరేక.... అందరూ చుట్టుమూగుతారు.... చాయె సంగతి దేవుడెరుగు.... ముందు దుర్ముహూర్తం రాకముందే వచ్చిన పనికానిద్దాం.... అంటాడు.

వాళ్ళకు తాతంటే భయంకాదు. తాత మీద గౌరవం! వెళ్తున్న పని తొందరగా సకాలంలో పూర్తిచేసుకోవడం ముఖ్యం. అని మౌనంగా వుండి పోయినట్టున్నారు.

బురద చిమ్ముకుంటూ జీపు వేగంగా పోతోంది. రోడ్డుమీద పెరిగి తలారా స్నానం చేసి పచ్చగా మెరుస్తున్న గడ్డి బురద చల్లి ముఖం చిట్లిస్తోంది.

చాయె తాగుదామన్న పల్లెలోకి చేరి బండి స్లోఅయింది. రోడ్డు వెంట సైకిళ్ళ మీద ఇద్దరు కానిస్టేబుల్లు ఎదురయ్యారు. జీపుకేసి జీపులోని వాళ్ళకేసి తొంగిచూశారు.

"పాడు శకునం ఎదురైంది...." తాత గొణుక్కున్నాడు.

"ఏంగాదు తాతా! నువ్వున్నంక అన్ని శకునాలు మంచిగయితయిలే...." వెనుక కూర్చున్న మల్లేష్ ధైర్యం పలికాడు.

ఆ పల్లె దాటగానే మళ్ళీ ముసురందుకుంది. జీపులో కూర్చున్నవాళ్ళందరికీ ఏదో ఒక పార్శ్వం తడుస్తోంది. ఏం చేయడానికీ లేదు. దాని టార్పాలిన్ టాప్ తిరగబడి పాతబడి చిరుగులు పడిపోయింది. ఫ్రంట్ బ్యాక్ పూర్తిగా వూడిపోయాయి.

"ఇదీ మన ప్రాణానికే తగిలింది.... పొద్దున్నుంచి కారుతనే వున్నది. మా మనుమడు ముక్కు చీదినట్టు .... వాన ఒక్కసారే పడది .... ఆగది ...."

తాత విసుక్కుని వెనక కూర్చున్నవాళ్ళని చూస్తూ మళ్ళీ అన్నాడు.

"వార్తలు పెట్టవయ్యా వకీలు సాబూ!"

వార్తలు అయిపోయినట్టున్నాయి. రైతులకు వాతావరణ సూచన .... ఆదిలాబాద్, వరంగల్, ఖమ్మం జిల్లాల్లో భారీ వర్షాలు పడవచ్చు. కరీంనగర్ జిల్లాలో వాతావరణం పొడిగా ఉంటుంది ...." అంటూ ఇంకా ఏదో వినిపిస్తోంది పాకెట్‌సైజు ట్రాన్సిస్టరు.

"ఛట్ .... బందు జెయ్యి .... రైతులు ఈ రేడియోవినే వ్యవసాయం చేయాలె యింగ...."కరీంనగర్‌ల ముసురు పడ్తుంటే వాతావరణం పొడిగా వుందటనా?!

తాతగారు కోపంగా అనడంతో రేడియో ఆగిపోయింది.

వర్షంకూడా పెరుగుతోంది. గాలికూడా తోడై చినుకులు జీపులోపలిదాకా విసిరి

కొడుతున్నాయి. అద్దంలోంచి ఎదురుగా ఏముందో కనిపించడంలేదు. అద్దం తుడిచేవైపర్ బ్యాటరీ అయిపోయి ఆగిపోయింది. ఓ కుదుపుతో బండి ఆగిపోయింది.

"ఈ వర్షంలో ఇక్కడ బండి ఆగితే ఎట్లనయ్యా బాబూ ...."

డ్రైవరు ఏదో చేసినట్టున్నాడు. బండిలోడ్ గేరుతో మళ్ళీ ముందుకు పొట్టేలులా కుమ్మి సర్దుకుని మెల్లగా పోతోంది. బండి స్పీడు తగ్గినట్టుగా వర్షం స్పీడుకూడా తగ్గినట్టనిపిస్తోంది.

ఆ పల్లె చేరేప్పటికి దుబ్బురు దుబ్బురుగా తుంపర తుంపరగా చినుకులు పడుతున్నాయి.

"లెఫ్టుకు" టర్న్ సూచించాడు గోపి.

అలా కొద్దిదూరం పోయింది.

"రైటుకు"

కొంతదూరం వెళ్లి జీపు ఆగిపోయింది.

అక్కడి నుంచి జీపు ఆ బాటలో సాగేట్టులేదు. సాగినా బయటకు వెళ్ళటం కష్టం. ఎత్తు వంపులుగా బళ్ళ గారెతో వర్షపు నీటితో కోసుకుపోయింది. అదే రోడ్డూ, అదే వర్షపు నీటి కాలువగా వుంది.

"ఇంక ముందుకు పోదంటవ ....? మనం చేరాల్సింది ఈ పల్లెగాదు.... వాగు అవతలది ...." డ్రైవర్ని అడిగాడు గోపి.

"నాదేం లేదు నడిపించుమంటే నడిపిస్త."

"మళ్ళీ నెట్టాల్సింది మీరే కదా" అన్నట్టుంది జవాబు.

"సరే మేం నడుస్తాం .... నువ్విక్కడ్నే వుండు .... చాయె దొరుకుతె తాగు...." అంటూ రెండు రూపాయల నోటు ఇచ్చాడు గోపి.

మల్లేష్, తాత, గోపి, రాజేష్, రాజు, వేణు, ప్రకాష్ వుస్సురంటూ జీపులోంచి దిగారు.

వర్షం తుంపర తుంపరగా ఇంకా కురుస్తూనే వుంది. తాత తువ్వాల తల మీద వేసుకున్నాడు. కొందరు తలలకు కర్చీఫ్‌లు చుట్టుకున్నారు.

'ఒక నిమిషం' అంటూ గోపి కొంచెం వెనక్కి వెళ్ళి అటూ ఇటూ చూశాడు. ఎవరికోసమో చూస్తున్నట్టున్నాడు.

"ఈ వర్షంలో ఎవరూ రానట్టున్నరు పద...." అంటూ ముందుకు కదిలాడు గోపి. అందరూ వెంట నడిచారు.

"కాగితాలు భద్రం వకీలుసాబూ" అంటూ హెచ్చరించాడు తాత.

మల్లేష్ అంతకు క్రితం రికార్డుచేసి తెచ్చుకున్న కాగితాల్ని బొడ్లో దోపుకున్నాడు.

*　　*　　*

చెప్పులు టప్పర టప్పర శబ్దం చేస్తున్నాయి. వెనక వస్తున్న వాళ్ళకి అవి పన్నీరు చల్లుతున్నాయి. తుంపర చినుకులు తగ్గుముఖం పడుతున్నాయి.

ఆ వాగు చేరేసరికి వర్షం పూర్తిగా తగ్గిపోయింది. వెడల్పు తక్కువ ఆ వాగు వరదతో నిండుగా ప్రవహిస్తోంది. రెండు బర్రెలు, ఓ గొడ్డు అది తమ కలవాటే నన్నట్టుగా అందులో ఈదుకుంటూ అవతలికి చేరాయి.

వాగు ప్రవాహ శబ్దంతోపాటు ఏదో గరరర.... ర.... శబ్దం వినిపిస్తోంది. చెవులు రిక్కించాడు గోపి. జీపు రిటర్న్ తీసుకుని డ్రైవరు ఇంజన్ రేజ్ చేసినట్టున్నాడు.

కొద్దిసేపట్లోనే వరద తగ్గి నిదానంగా ప్రవహిస్తోంది వాగు. అవతల ఒడ్డున అంతదాకా నిలబడ్డ యువకుడు వాగు దాటుతున్నాడు. నీళ్ళు నడుందాకా వచ్చాయి. వాళ్ళని అప్పట్నించీ అవతలి ఒడ్డునించి చూస్తున్నట్టున్నాడు. వారికేసి సాభిప్రాయంగా చూశాడు. వారిని దాటి ముందుకు నడిచాడు.

"ఇంక గంట నిలవడ్డా యిది తగ్గది. రేపు పొద్దుటికి యింక లోతుంటుంది. సుట్టు గుట్టల్లకెల్లి నీల్లచ్చి వాగుల్ల కలుస్తుంటై...."

అడుగుదామని గోపి అతనివేపు చూశాడు. ఆ యువకుడు ఇటు చూడకుండనే చెపుతూ గబగబ వెళ్ళిపోతున్నాడు.

వారిని చూస్తూ అడిగాడు తాత.

"మీ సిన్నప్పుడు గట్ల వాగు నీల్లల్ల .... వర్షపు నీల్లల్ల ఈత కొట్టిన్రో లేదో.... ఇప్పుడు వాళ్ళ పుణ్యాన మీకు ఈ అవకాశం దొరికింది. ...."

అందరూ నవ్వుకున్నారు.

తెలియని వాగు అక్కడక్కడ మరీలోతుగా వున్నట్టుంది. అటు దొర్లి ఇటు దొర్లి ఎలాగోలా అవతలి ఒడ్డుకు జేరుకున్నారు. వేణు జారి నీళ్ళల్లో పడిపోవడం వల్ల డ్రెస్సు తడిసిపోయింది. గట్టిగా పిండి తొడుక్కున్నాడు. పచ్చి డ్రాయర్ల మీదే ప్యాంట్లు వేసుకోవడం వల్ల మిగిలినవాళ్ళవికూడా మెల్లెమెల్లెగా తడుస్తున్నాయి. బక్కపలచగా వున్న వేణు చలికి వణుకుతున్నాడు.

ఆ పల్లెని పరకాయించి చూశారు అందరూ. అది ఒడ్డుని ఆనుకొనే వుంది. వూళ్ళోకి వంకర టింకరగా బురద నిండిన బాట కనిపిస్తోంది. ఆ ఇండ్ల వెనక పెరండ్లు కనిపిస్తున్నాయి.

జారుతున్న చెప్పులతో మెల్లెమెల్లెగా అడుగులు వేశారు వాళ్ళు.

రోడ్డు నిర్మానుష్యంగా వుంది. రోడ్డంతా బురద.... రోడ్డునిండా పేడతో అలుకు చల్లిన వాకిళ్ళు సర్రున జారుతున్నాయి.

ఇళ్ళ ముందు సన్నని కాలువగా వర్షం నీరు ప్రవహిస్తోంది. వాన పడవలు ఆడుకునే పిల్లలు కనిపిస్తారేమో నన్నట్టు రాజు అటూ ఇటూ చూశాడు. ఎవరూ లేరు. కనీసం కోళ్ళు, పశువుల అలికిడి కూడ లేదు. వాగవతల రోడ్డు మీది జీపు కనిపిస్తోంది. ఎవరో ముసలమ్మతో ముచ్చట చెబుతున్నట్టున్నాడు డ్రైవరు.

ఎవరో ఎడ్లను తోలుకుంటూ ఎదురయ్యారు. రైతు యువకుడిలా ఉన్నాడు. దగ్గరదాకా వచ్చాక అడిగాడు గోపి.

"మీది ఈ ఊరేనా?"

"ఎందుకు?"

ఆ ప్రశ్నతో తన కంఠం సవరించుకున్నాడు గోపి.

"చంద్రయ్య ఇల్లు కావాలి."

ఆ మాటతో వాళ్ళకేసి ఎగాదిగా చూశాడు. అతను నొసలు ముడిచాడు. ఏమనుకున్నాడో ఏమొ.

"నాకు తెలువది ...." అని "హెయి" అంటూ ఎడ్లని అదిలిస్తూ సరసర వెళ్ళిపోయాడా వ్యక్తి.

ఒకరి ముఖాలొకరు చూసుకున్నారు.

"మ్" అని గంభీరంగా తల వూపాడు తాత.

మళ్ళీ కొంత ముందుకు నడిచారు. ఇళ్ళ తలుపులన్నీ మూసివున్నాయి. రోడ్డు మీద ఒక్క పురుగులేదు.

"ఏంచేద్దాం ఇలా ఎంత దూరం నడుద్దాం? తలుపొకటి కొట్టి ఎవర్నైనా పిలిచి అడుగుదాం ...." అంటూ ఆగిపోయాడు రాజేష్. రాజేష్‌తో అందరూ ఆగిపోయారు.

ముందట నడుస్తున్న గోపికి ఏదో ఇల్లు తలుపులు సగం తీసి కన్పించింది.

"ఇటు రండి" అని చెయ్యి వూపాడు.

అది కారప్పూసల బుట్టి దుకాణంలా వుంది. అదే ఇల్లు అదే దుకాణంలా వుంది. దుకాణంలో ఎవరూ లేరు.

"సేటూ!" పిలిచాడు గోపి.

మెల్లగా బయటకు తొంగి చూశాడు సేటు. ఆశ్చర్యపోతూ అందరివైపు ఎగాదిగా చూశాడు.

అందరూ పూర్తిగా తడిసిపోయారు. తలల్లోంచి నీళ్ళు కారుతున్నాయి. వేణు ప్యాంటు చెప్పులను తడుపుతున్నట్టుంది. చలితో దవడలు బిగపట్టినట్లున్నాడు. అందరూ తన వైపే చూస్తున్నారని గమనించగానే సేటుకు ఎందుకో వెన్నుపూస వణికినట్టయింది.

అదేదీ గమనించినట్టు లేడు గోపి.

"బర్కిలీ సిగరెట్లుంటే ఒక డబ్బా ఇవ్వు సేటూ" అంటూ ఐదు రూపాయలతో చేయి చాపాడు.

"లేవు సార్...."

"చార్మినార్ సిగరెట్లున్నాయా మరి" అంటూ తాత అడిగాడు.

"లేవు"

"హుఁ ..... ఏమున్నయి మరి" మర్యాదగానే అడిగినా ఎందుకో బెదిరిపోయి నట్టున్నాడు సేటు.

"అయ్య! దండం బెద్త.... డైమన్ బీడీలు, అగ్గిపెట్టెలు.... యింత కారప్పూస బెల్లం ఉండలు.... ఏదో యిన్ని అటుకులు..... బోల్‌ప్యాలాలు.... ఏదో బాంచెను.... బుట్టి దుకాణం.... యీ పల్లెల.... ఇంతకంటే ఎక్కో ఏంగొంటరు సారు....?" రెండు చేతులు జోడించాడు.

"ఉప్పు చింతపండు బెల్లం శక్కర చాపత్తలేవా....?"

"అయ్య.... వున్నయి."

"ఓ రెండ్రూపాల బోల్‌ప్యాలాలు, రూపాయి బెల్లం బెట్టు." తాత మాటతో వాళ్ళకి మళ్ళీ ఆకలి గుర్తొచ్చినట్టుంది.

"అవి మీరెక్కడ బుక్కుతరు సారు? మూన్నెల్లకింద తెచ్చినై. ముక్కిపోయినై ఏదో పిల్లగాన్లు అయిదు పది పైసలకు కొనుక్కుంటరు."

సేటు కంఠం వాళ్ళు ఏమంటారోనని వణుకుతోంది. భయంతో ముఖం ముడుచుకు పోయింది.

ప్రకాష్, వేణు, మల్లేష్ ఇటు చూస్తున్నట్టు లేరు. రోడ్డుమీద ఎవరైనా కనిపిస్తారేమోనని చూస్తున్నారు. ఎవరో పిల్లవాడు చేతిలో పదిపైసల బిళ్ళతో దుకాణంకేసి పరిగెత్తుకొస్తున్నాడు. వాళ్ళని చూసి ఆగిపోయాడు.

"రా బాబూ" ఆప్యాయంగా చెయ్యి ఊపాడు మల్లేష్ ....

భయంతో వెనక్కి తిరిగి పరిగెత్తాడు పిల్లవాడు.

మల్లేష్ మళ్ళీ పిలవడంతో మరీ కలవరపడ్డట్టున్నాడు. ఏదో తట్టుకునో జారిపడో.... బోర్లా పడిపోయాడు.

"అరెరెరె" అంటూ పరుగున వెళ్ళి పిల్లవాణ్ణి లేవనెత్తాడు ప్రకాష్. పిల్లవాడు కంగారుగా చూస్తున్నాడు. చేతిలోంచి జారిపడిపోయిన పదిపైసల బిళ్ళని వెతికి ఇచ్చారు.

"ఏం కొనుక్కుంటవ్? దా" అంటూ ఆప్యాయంగా చేయి పట్టుకుని దుకాణం వేపు నడిపించాడు.

పిల్లవాడివేపు ఆందోళనగా తలుపు చాటు నుండి రెండు కళ్ళు చూస్తున్నాయి.

"దెబ్బ తాకిందా? అమ్మ యిచ్చిందా" అంటూ గోముగా ప్రకాష్ అడగడం విని ఆ తల్లి ఆశ్చర్యంగా అలాగే చూస్తూ ఉండిపోయింది.

అప్పటికి కొన్ని కారప్పూసలు తీసుకున్నట్టున్నారు. కారప్పూసలు, పేలాలు, బెల్లం .... ఎవరికి నచ్చింది వారు తింటున్నారు.

బురద నిండిన పిల్లవాన్ని ఆప్యాయంగా బుగ్గలు నిమిరాడు తాత. గట్టిగా పట్టుకున్న పిడికిలిని చూశాడు.

"అరే అక్కడ నా పదిపైసలుగూడ పోయిండె.... ఆఁ ఇవి నాయే గదా...."

నిజంగానే లాక్కుంటాడోనని పిడికిలి మరింత గట్టిగా మూసాడు పిల్లవాడు.

"ఏదీ చెయ్యి చాపు – పోనీ నోరు పట్టు ఆఁ ...." అంటూ తాత వాడి నోటి నిండా పేలాలు నింపాడు.

ఆ ఆప్యాయతా, మాట తీరూ చూస్తున్న సేటు మనస్సు కొంచెం కొంచెం కుదుట పడుతున్నట్టుంది.

"ఓ గణేష్ బీడి కట్ట – అగ్గిపెట్టె తడిసిపోయింది. అట్లానే ఓ అగ్గిపెట్టియ్యి."

అవి ఇచ్చి మరోసారి వాళ్ళకేసి చూశాడు సేటు.

ఎవరి కిష్టమైనది వాళ్ళు బెట్టులేకుండా ఫ్రీగా తినేస్తున్నారు. ఆ పిల్లవాడికి బెరికిపోయినట్టుంది. గబగబా వాళ్ళతోపాటు తినేస్తున్నాడు.

"ఏదో యింత కడుపుల వడ్డది.... ఇగ చాలు" అంటూ మూతి తుడుచుకున్నాడు గోపి.

ఒకరి తర్వాత ఒకరు చాలన్నట్టుగా మూతి తుడుచుకుంటూ చేయి దులుపు కుంటున్నారు.

"చాయె అమ్ముతవ సేటు........"

అది కాస్త కడుపులో పడితే చలి తగ్గుతుందన్నట్టుగా అడిగాడు వేణు.

"లేదు సారు"

"పొద్దుట్నించి వర్షంల తడుస్తనే వున్నం. ఇంట్ల పాలుంటే కొంచెం చూడరాదూ! పాలు లేకపోతే ఇంత డికాషన్ (బ్లాక్‌టీ) అయినా సరే .... పైసలు చాయెకు తీసుకున్నట్టే తీసుకో...."

"జానే! సార్లచ్చిన్రు........ ఏడు చాయెలు పెట్టు........కొంచెం చాపత్త మంచిగెయ్యి......"

* * *

వాతావరణం పచ్చి పచ్చిగా వుంది. ఆకాశం నిండా మళ్ళీ మబ్బులు కమ్ముకుంటున్నాయి. పొద్దు ఎక్కడుందో కన్పించడం లేదు – అంతా చలిచలిగా వుంది ...... పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుతున్నారు వాళ్ళు. జీపు ప్రయాణం మాటల్లో దొర్లడంతో సేటు కొంత ఆసక్తిగా చూశాడు.

"పెళ్ళికి పోతున్రా సారు ..... ఏ వూర్లె?"

"మీ ఊరికే వచ్చినం ...."

"తనకు తెలియని పెళ్ళి ఎవరిదా!" అని ఆలోచిస్తున్నాడు. 'ముందే పెద్దసార్లు ఎక్కువ మాట్లాడ్తె ఏమంటరో .....' అనుకొని మౌనంగా వుండిపోయాడు సేటు.

పిల్లవాడు తినగా మిగిలినవి పొట్లం కట్టివ్వడంతో సంతోషంగా ఇంటికేసి పరిగెత్తాడు.

టీ రావడంతో అందరికి ప్రాణాలు లేచివచ్చినట్లయ్యాయి. పాలు సరిపోనట్టున్నాయి పలచగా వుంది. అయినా అదే అమృతంలా కొద్దికొద్దిగా చప్పరిస్తున్నారు.

గోపి కళ్ళతోనే తాతకు పైగ చేశాడు. అది అర్థం చేసుకున్నాడు తాత.

"ఔ సేటూ ! గీ చంద్రయ్య ఇల్లెక్కడ?"

ఆ మాటతో సేటు మొహం మళ్ళీ బిగుసుకుపోయింది. భయంతో కళ్ళు నోరు అలాగే తెరచుకుని వుండిపోయాయి. నాలుకపై తడి ఆరిపోయింది. గుండె వేగంగా కొట్టుకుంటోంది.....

"ఏం సేటు! అప్పట్నించి చూస్తున్న ..... అట్ల భయపడతవేంది?"

"ఏమో సారూ .... అదేం రోగమో ఏమో .... ఈ నడుమ కొత్తోళ్ళను ఎవలను జూసినా నా పానమంత ఎట్లనో అయితంది. కాళ్ళు చేతులు వణుకుతున్నె."

"సరే మేం పాతవడుతం తియి .... ఇగో ఈ సారు పేరు గోపి – వకీలు. నా పేరు రెడ్డి – వ్యవసాయం చేసుకుంట ..... ఈ సారు పేరు రాజేష్ – వకీలు. ఈ సారు రాజు – గవర్నమెంటు కాలేజిలో లెక్చరరు, మంచి రచయిత .... ఈ సారు పేరు వేణు – ప్రయివేటు కాలేజీలో లెక్చరరు, కవిత్వం రాస్తడు .... ఈ సారు పేరు మల్లేష్ ..... ఈ సారు గూడ వకీలే. ఈ సారు ప్రకాష్ – జనతాపార్టీ లీడరు...." అంటూ అందర్నీ పరిచయం చేశాడు.

"మీ పేరేమంటిరి" ఏదో జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ అడిగాడు సేటు గోపీని.

"గోపి"

ఆశ్చర్యపోయాడు సేటు. మళ్ళీ ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్టుగా అన్నాడు.

"చంద్రయ్య మీ దగ్గరికే వచ్చెగద సారు !"

"అవును .... చంద్రయ్య కలిసి చెప్తెనే ఈ ఆదివారం వస్తున్నం – అని చెప్పినం .... మా కోసం రోడ్‌కాడ ఎవరైనా వుంటారు అనిగూడ చెప్పిండు ....."

"అంటే ?" ప్రశ్నార్థకంగా ఆగిపోయాడు సేటు. ఏదో గుర్తుకు తెచ్చుకుంటూ మళ్ళీ అన్నాడు.

"చంద్రయ్య మీ దగ్గరికనే బయలెల్లి మల్ల పల్లెల కనపడలేదు. అంటే మిమ్ముల గలిసినంక నడుమనే వాళ్ళు మాయం జేసినట్టున్నరు ...."

"అరే .....!"

"అంటే మేం వస్తున్నట్టు ఎవలకు తెల్వదన్నమాట?"

"అయితే ఇప్పుడేమిటి చేయడం? ఇంత దూరం వచ్చి వాపసు వెళ్ళడమా ! మళ్ళా ఎప్పుడు వీలవుతుందో .... ఏమిటి చేయడం ...."

మళ్ళీ ఆలోచిస్తూ ఏదో గుర్తుకొచ్చి అడిగాడు గోపి.

"ఔ సేటు ! మల్లవ్వ, రాజేశ్వరి వాళ్ళ ఇల్లెక్కడ ?"

"వాళ్ళుగూడా లేరు సారు !"

"అంటే ?" ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు తాత.

"వాళ్ళు నిన్న గూడ తిరిగి చెప్పిపోయిన్రు. ఎందుకో అనుకున్న ! అయితే వీళ్ళు అప్పట్నుంచే వూల్లె లేరు సారు ...."

'ఏమిటి చేయడం ? వూరంతా భయానక వాతావరణంలో కూరుకుపోయి వుంది. ఈ సేటుకు కొంచెం తెలుసులానే ఉంది. కాని చెప్పేట్టు లేదు ...... కనీసం తమ వెంటయినా వచ్చి సాయం చేస్తాడా....'

"ప్చ్ ! ...... సరే సేటు ! వాళ్ళ అత్త మామలో, తల్లిదండ్రులో, అన్నదమ్ములో ఎవరన్న వున్నరా?"

ఆ దర్వాజాలోంచి కొంచెం బయటికి వచ్చాడు వేణు.

"అగో ..... గటు. ఎడం పక్కకు తిరిగి ముందుకు పోవాలె ..... అక్కడ వాకిలితీరు వుంటది. ఆ వాకిలి ఇంటి గోడపొంట గజమంత సందు వుంటది ..... ఆల్ల యిద్దరి యిండ్లు ఆ సందిల్నె వున్నయి. ఎదురుంగనే వుంటయి. ఎవరినడిగినా చెప్తరు సారు."

"ఎవల నడిగినా చెప్తారు ....?" అర్థోక్తిగా నవ్వుతూ అన్నాడు గోపి.

"మరి ఎట్ల సారు ? ..... ఇదివరకే అందరు ఈపులు పలిగివున్నరు. మనోడో మందోడో తెలువంది చెప్పుడెట్ల .... వయసు వయసు పోరగాన్లను వూర్లె వుండరాకుండ జేసిన్రు ..... నా దగ్గర నూర్రూపాయల సామాను ఎత్తుకపోయిన్రు. ...."

మల్లేష్, రాజు అదంతా కాగితాల మీద వెంట వెంట రాస్తూనే వున్నారు. ఇంత కష్టపడి వచ్చినందుకు కొంతైనా సమాచారం దొరుకుతున్నందుకు మిగిలిన వాళ్ళందరి మొహాలు వికసించాయి. ఆసక్తిగా వింటున్నారు. అది గమనించి ఇంట్లో వున్న సేటు భార్య తలుపు పక్కన వచ్చి నిలబడింది. వాళ్ళవేపు ఆసక్తిగా చూస్తోంది. అంతంత గొప్ప వాళ్ళలోకూడా తమ గురించి పట్టించుకునేవాళ్ళున్నారా అని అబ్బుర పడిపోతున్నట్టుంది .... అవీ యివీ చెప్పాక వాళ్ళు రాస్తున్నది గమనించినట్టున్నాడు సేటు.

"మీ దయ సారు ..... నా పేరు రాయకున్రి.... మల్ల గొడతరు సారు ..... మా గురించి ఏం రాయకున్రి సారు ....." బతిమాలాడు.

"రాసుకోనీతియ్యరాదు ....."

సేటు భార్య మరికొంత ముందుకు జరిగింది. అభినందన సూచకంగా ఆమె వేపు చూశారు. ఏమైనా తెలిసింది చెప్పమన్నట్టు చూశారు. అంతమంది ఎదుట చెప్పడానికి

సంకోచంగా గొంతు పెగలనట్టుంది.

"ఏం జరిగిందో చెప్పమ్మా !" ప్రోత్సహించాడు గోపి.

తనలో తాను సరాయించుకొని అంది సేటు భార్య.

"ఈ ఇల్లంత చూసిన్రు.... దేవుని అర్రల్లగూడ చూసిన్రు సారు...... గల్ల గురిగల యాభై రూపాయలుండె ..... ఎత్తుకపోయిన్రు..... తుపాకులు పట్టుకోని...." ఆగిపోయింది. రాస్తున్న రాజు తలెత్తి చూశాడు. ఆమె ఏదో చెప్పడానికి సందేహం ఫీలవుతున్నట్టున్నది. సేటు తల వంచుకున్నాడు.

"ఆ.... ఇంకా" ప్రోత్సహించాడు తాత. సేటు భార్యకి కొనకంటితో ఏదోసైగ చేసినట్టున్నాడు. మౌనంగా వుండిపోయింది. మళ్ళా అడిగాడు గోపి.

"..... పట్టపగలు అందరు జూడంగనే ..... గిట్ల ఎత్తుకపోయిన్రు.... దొంగలు సారు ...."

ఆమె తొలుత చెప్తామనుకున్న మాటలు మరిచిపోయినట్టుగా అందరికి తెలుస్తూనేఉంది. ఆమె భయం భయంగా గోడలు చూస్తోంది.

"ఆ మల్లవ్వ, రాజేశ్వరి గురించి ఏం జరిగిందో, ఎట్ల జరిగిందో మీరు చూసింది. విన్నది చెప్పగలరా ?" ఆ మాట వినడంతోటే ఆమె ఎందుకో వణికిపోయింది. కొంచెం లోపలికి జరిగింది.

"ఇక చెప్పలేకపోవచ్చు ...."

"మరీ అంత బలవంతం చేయడం బాగుండదు."

తమలో తాము ఇంగ్లీషులో చర్చించుకున్నారు వాళ్ళు. ఏంటో అర్థం కాక చూస్తుండిపోయాడు సేటు ..... 'కొంత సమయం ఎక్కువ తీసుకున్నా ఎంతో కొంత విషయం చెప్పారు. టైం వేస్టు కాలేదు' అనుకున్నారు.

"మంచిది సేటూ! మొత్తం ఎంతయింది" అంటూ బిల్లు ఇచ్చేశాడు గోపి.

"వెల్తాం సేటూ.... గట్ల భయపడకున్రి.... ధైర్యంగా ఉండున్రి....." అంటూ ముందుకు కదిలింది బృందం.

ఆ వాకిలి అంతా బురదగా వుంది, కాలు పెట్టగానే జారిపోతుంది. ఆ వాకిలి పక్కనున్న మరో ఇంటి ముందు ఎవరో ముసలి రైతు కూర్చుని వున్నాడు.

ఏదో అడుగుదామని నోరు తెరిచాడు తాత. వెంటనే అతను ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు. బహుశా అతని భార్యేమో .... వచ్చి తలుపు మూసి లోపల గడియ పెట్టేసింది.

ఆశ్చర్యంగా అటూ యిటూ అడుగువేసేసరికి రాజు జారిపడబోయి పందిరి గుంజ పట్టుకున్నాడు. అది అడుగున బాగా చీకిపోయిందో ఏమో భూ మట్టానికి పటుక్కున విరిగిపోయింది.

ఏం చేయడానికీ తోచక దాన్ని అలాగే అతిప్రయత్నం మీద నిలబెట్టాడు 'ఎంత తిట్టుకుంటారో' అనుకుంటూ వారి వెనక ఆ గజం పందిరిలోకి నడిచాడు.

అంత చిన్న సందులో ఏడెనిమిదిళ్ళు ఉండడంతో ఆశ్చర్యపోయాడు గోపి. అటూ ఇటూ చూశాడు. అవి వాగుకు దగ్గరే వున్నట్టున్నాయి. వాగు ప్రవాహం కనిపిస్తోంది. "అంటే తాము పూరంతా చుట్టూతా తిరిగి వచ్చారన్నమాట'

ఇద్దరు పిల్లలు మట్టితో గోళీలు చేస్తున్న వాళ్ళల్లా అవి అలా వదిలేసి ఇళ్ళలోకి పరిగెత్తారు. కిర్రుమన్న శబ్దమైనా లేకుండా అన్ని ఇళ్ళ తలుపులు గడియలు వేసుకున్నారు.

ఎవర్ని పిలవడమా అని నిలబడి అటూ ఇటూ చూస్తున్నారు.

అది గుట్ట అంచున వున్నట్టుంది. గుట్టకీ, ఇళ్ళకీ మధ్య ఓ కిలోమీటరు ఎడం మాత్రమే ఉన్నట్టుంది. ఆ గుట్టకావల కొండల వరుస వున్నట్టుంది.

ఆ పెరండ్లు దున్నినట్టున్నారు. జొన్న, మొక్క జొన్న మొలకలు లేస్తున్నాయి.

ఏవో లెక్కలు పెట్టుకుని తలుపు కొట్టాడు గోపి. నాలుగైదుసార్లు గట్టిగా పిలిస్తేగానీ తలుపు తెరుచుకోలేదు. యాభై ఏళ్ళ పెద్దమనిషి మెల్లిగా తలుపు తీశాడు.

"మల్లవ్వ ఇల్లు ఇదేనా ...."

అడిగాడు తాత.

చెప్తు!

ఏందో అంటున్నాడతను. మాట స్పష్టంగా వినపడడం లేదు. గట్టిగా రెట్టించాడు తాత.... మళ్ళీ అదే తీరు.... అప్పుడు గమనించారు వాళ్ళు.

అతడి పళ్ళు ఏవో విరిగిపోయినట్టున్నాయి. దవడలు వాచిపోయాయి. నడుం మీద వాతల్లా ఏవో మచ్చల అచ్చులున్నాయి.

తలుపు చాటునేవున్న ఒక తల్లి భయంభయంగా వారికేసి చూస్తోంది.

"మల్లవ్వ ఇల్లు ఇదేనా అవ్వా !"

సాధ్యమయినంత మృదువుగా అడిగాడు తాత.

"మల్లవ్వ ఏం గావాలె నీకు"

"బిడ్డ"

రాసుకోవడానికి తల వంచారు మల్లేష్. రాజు .... తత్తరపడిపోయింది తల్లి. కొంచెం వెనక్కి జరిగారు అందరూ.....

"ఎందరు పిల్లలు మీకు"

"ఇద్దరు కొడుకులు, ఒక బిడ్డ"

"వీటన్నింటితో మీకేం పని..... మళ్ళీ ఏం చేస్తరు" అన్నట్టు భయం భయంగా చూస్తోంది. ఇది గమనించినట్టున్నారు......

"మేం మీ మేలు కోరేవాళ్ళమమ్మా...... మీ ఊరి చంద్రయ్య వచ్చి..... మీ ఊర్లె గిట్ల జరిగిందని చెప్పిండు..... అది మరింత వివరంగా మీ అందర్ని కల్సి తెలుసుకుందామని వాస్తవంగా ఏం జరిగిందో చూద్దామని వచ్చినమమ్మా"

అనుమానంగా చూస్తోంది. నిరుడు ఇలాగే ఎవరో వచ్చారన్న విషయం గుర్తుకు వచ్చినట్టుంది.

మనసు కొంచెం స్థిమితపడ్డట్టుంది. గడపదాటి రెండు అడుగులేసింది.

"ఊం" అంది.

తమ మీద విశ్వాసం అపుడపుడే కుదురుతున్నట్టుగా గమనించి కొంత ఉత్సాహం పుంజుకున్నాడు.

"ఆ రోజు మొట్టమొదట మీ ఇంట్లకు ఎంత మంది వచ్చిన్రు....."

"ఇద్దరు"

"ఏం అడిగిన్రు"

"అదెక్కడున్నది ? అనుకుంట ఇల్లంత యెతికిన్రు."

"దొరికిందా ?"

"లే (దు)"

"మరెక్కడ దొరికింది ?"

ఆ తల్లి మెల్లిగా పదడుగులు ముందుకు నడిచింది. మల్లవ్వ తండ్రి కూడా వెనక నడిచాడు. వాళ్ళు అనుసరించారు. ఆ కనిపిస్తున్న గుట్టవేపు చూపిస్తూ అంది.

"అగో ఆ మొండి ఇప్పచెట్టు కాడ ..... దొరికిచ్చుకున్నరు అది ఉరుకంగ కాలు పట్టుకున్నరు. అందరు దాని యెంబడిబడ్డరు ఇద్దరేమో ఇంట్ల జొచ్చిన్రు."

ఆ మాటలు వింటూ మెల్లిమెల్లిగా అన్ని ఇళ్ళ తలుపులు తెరుచుకుని వాళ్ళకేసి చూస్తున్నాయి. ఏమిటో తెలుసుకురమ్మన్నట్టున్నారు. ఇద్దరు ముగ్గురు దూరం నుండి వీళ్ళని చూస్తున్నారు.

మల్లమ్మ తల్లి మళ్ళీ ఇంట్లోకి నడిచింది. బృందం కూడా ఈసారి ఇంటిలోపలికి నడిచారు. అలా మంచం మీద కూర్చున్నారు మల్లేష్, రాజు. మిగిలినవాళ్ళు ఒకసారి ఇళ్ళంతా పరికించారు.

"అట్ల కూసో అవ్వా ! తొందరేం లేదు. వివలంగ జెప్పు."

మల్లవ్వ తండ్రి, తల్లి వాళ్ళ ఎదురుగా కూర్చుండిపోయారు. మంచంలో స్థలం చాలని వాళ్ళు కింద కూర్చుండిపోయారు. వేణుకి కూర్చున్నా నిలబడినా చలిగా వున్నట్టుంది. తలుపుని ఆనుకుని అలా నిలబడిపోయాడు.

మనసు చిక్కబట్టుకుంటూ ఒక్కొక్కటిగా పూసగుచ్చినట్టుగా చెపుతోంది తల్లి.

ఆ సందిలో యిళ్ళవాళ్ళు ఒక్కొక్కళ్ళు అక్కడకు చేరి నిలబడి చూస్తున్నారు. కొద్దిసేపటికి అది చిన్న మీటింగులా అయిపోయింది.

"అయితే మీ ఇంట్ల నిజంగానే బాంబులు దొరికినయా ?" అడిగాడు గోపి.

అందరు ఆసక్తిగా వింటున్నారు. నిశ్శబ్దంగా వుంది. రాసుకోవడానికి అందరు గుమిగూడడంతో చీకటిగా వుంది. వేణుకి సైగ చేశాడు రాజు.

మల్లవ్వ తల్లి మౌనంగా వుండిపోయింది.

"చెప్పు..... వున్న నిజం అవ్వా !"

"బాంబులు దొరకలే గని కొన్ని సీటీలు దొరికినయ్"

సంకోచిస్తూ సంకోచిస్తూ అవ్వ చెప్పడంతో అందరి ముహాలు ప్రశ్నార్థకాలయ్యాయి.

"ఏం సీటీలు (చిట్టీలు) ?"

మెల్లిగా లేచింది అవ్వ...... మొగురం గుంజపైకి చేయి చాపి ఏదో వెతికింది. అది పొగ దుమ్ము పేరుకుపోయి కొంత ఎలుకలు కొట్టినట్టయింది. వారి చేతుల్లో పెట్టింది. అది ఏదో కరపత్రంలా వుంది.

"ఇవి పంచంగ కొన్ని మిగిలితే ఆ గూట్లె పెట్టింది" గూడు చూపించింది.

"ఈ కరపత్రాలు అచ్చేసుడు, పంచుడు, వుంచుకొనుడు.... మన జన్మహక్కు" ప్రకాష్

[illegible]

[illegible] అడిగిన్రు.....”

[illegible] సారూ.... కొట్టుకుంట తన్నుకుంట గుద్దుకుంట అందరి తీర్గయింట్ల [illegible] గం అని పెద్దతనం ఎత్తుకుంటావే.... ఎవడే నీ మిండడు?..... [illegible]”

ఏదో పచ్చిపుండు వంటి జ్ఞాపకాల్ని మళ్ళీ కెలికినట్టయి గొంతు జీరబోయింది. మాట పెగలేదు. కొంగులో ముఖం దాచుకుంది తల్లి..... తండ్రి నిశ్శబ్దంగా కన్నీరు పెడుతున్నాడు. తల్లి కన్నీరు పెడతూ వెక్కివెక్కి పడుతోంది. “నా బిడ్డో.... నా బిడ్డా.... నిన్ను ఎంత జేసిన్రే.... నా బిడ్డా....” అంటూ హృదయవిదారకంగా ఏడుస్తోంది.

వాతావరణం గంభీరమైపోయింది. ఏడ్చి ఏడ్చి కొంతసేపటికి తానే కళ్ళు తుడుచుకుంది.

“వాళ్ళను గుర్తుపట్టగలవా అవ్వా !”

“ఎందర్నని గుర్తుపట్టాలె కొడుకా.... పదమూడు మంది.... పసిపోరిని..... చేతిల పిస్తోలున్నోడు ముందుగాల .....” మళ్ళీ ఏడుస్తూంది తల్లి.

“మీరు అడ్డంబడి బతిమాలలేదా?”

“మమ్ముల మొగురాలకు కట్టేసిన్రు సారు..... ఏడ్చుకుంట మొత్తుకుంట మేముంటె మా నోట్లె బట్టగుచ్చిన్రు..... మా కండ్ల ముంగటనే..... అది విలవిల...... మీరు కూసున్న కాన్నె సారూ.....”

నిలబడ్డదల్లా శక్తి చాలక కూలబడిపోయింది. ఎందుకో ఒక్కసారి వులిక్కిపడి మంచంకేసి మంచం కింద చూశారు. వాళ్ళ మనసంతా ఎలాగో అయిపోయింది. ఆ ఆర్తనాదాలు చెవుల్లో గింగురమని విన్పిస్తున్నట్టుగా రాజు ముఖం కోపంతో ఎర్రబడింది.

వాళ్ళిద్దరిని కొంతసేపు ఓదార్చి సెలవుతీసుకుని బయటకు నడిచారు. రాజేశ్వరి ఇంటివైపు దారి తీశారు. ఆడవాళ్ళు వారివెంట నడిచారు.

* * *

మబ్బుకమ్మి వుండటం వల్ల వెలుగు వెన్నెలలా వుంది. వీధులు వర్షపు నీటి కాల్వలుగా ఇంకా డ్యూటీ చేస్తూనే వున్నట్టున్నాయి.

కలువదగిన వాళ్ళందరినీ కలుసుకునేసరికి అనుకున్న సమయంకన్నా చాలా ఆలస్యమైపోయింది. జీపువద్దకు చేరేసరికి వాళ్ళకోసమే పది పన్నెండుమంది యువకులు ఎదిరిచూస్తున్నట్టున్నారు. డ్రైవరుతో ఏదో మాట్లాడుతున్నారు. వీళ్ళు కన్పడ్డంతోనే “నమస్తే సార్” అంటూ అందర్నీ పలకరించి నిలబడ్డారు.

“ఊర్లె జూడవోతె ఎవరూ లేరు – అందరూ ఇక్కడ జమైన్రు...... ” పరామర్శించేడు గోపి.

“మీ జీపు మహత్యం సారు”

గోపి అర్థం కాక భృకుటి ముడిచాడు.

“జీపు రేజ్ చేసిన చప్పుడు వినవడ్డది. మా పల్లెల్లకు ఎవల జీపులత్తయి సారు ? ఇగ వురికినం .... ” అందరి తరుపున మాట్లాడాడు ఒక యువకుడు.

"ఒక్క ఇల్లన్న తలుపుతీసి లేదయ్యా! మమ్ముల జూడంగనే......." చలితో దవడలు కొట్టుకుంటూ అడిగాడు వేణు.

"మా వూల్లెకు మరి కొత్తోల్లు ఎవలత్తరు సారు?......"

ఆ గొంతు గుర్తు. ఎప్పుడో విన్నట్టుంది. ఎక్కడో! గుర్తుకు తెచ్చుకునే ప్రయత్నం చేస్తూ అడిగాడు తాత.

"నీ పేరూ?"

"రాజన్న. రాయేశ్వరి పెనిమిటిని తాతా!" బక్కపలచని మొహం – నిర్మలమైన గొంతు – గుర్తుచేశాడు రాజన్న.

" ఓర్నీ! నేను గూడ నిన్ను గుర్తుపట్టలేదు సూడూ .... నువ్వేగాదూ ....." గోపి విస్తుపోయాడు.

"జా.....! పెద్ద పెద్దోల్లకు గీ బుడ్డగోచీలోల్లం ఎట్ల గుర్తుంటాం సారు?"

గోపికి తన వీపు మీద ఎవరో చరిచినట్టయింది జ్ఞాపకశక్తి సరిగ్గా లేనందుకు తనను తాను తిట్టుకున్నాడు.

"అవునూ! రాజన్నా! రాయేశ్వరిని తల్లిగారింటికి పంపినవట ...." అర్థోక్తిగా అడిగాడు తాత.

తాత ఏం అడుగుతున్నాడో ఎందుకు అడుగుతున్నాడో రాజన్నకి అర్థమవుతూనే వుంది.

"ఆ లం...... కొడుకులు గట్ల జేసిన్రని యిడ్సిపెడ్తనా తాతా! దానికి నేను తప్ప ఇంటికాడ మాత్రం ఎవలున్నరు? మా మామ లేకనేపాయె ... మా అత్త ఎడ్డిదేనాయె ....."

"మరి ?" అర్థం కాక అడిగాడు తాత –

" అట్ల సాతగాని పానంతో ఇక్కడుంటె వాల్లు మల్లత్తె ఎట్ల? అని మందులు వాడుకుంట ఉండుమని పంపిచ్చిన ...."

"నువ్వే బుద్ధిమంతుడివి రాజన్నా! అందరు గిట్ల నీ తీర్గ ఆలోచించాలె ......" తాత సానుభూతిగా మెచ్చుకోలుగా అన్నాడు.

వాళ్ళు తెల్సుకున్న సంగతులు చెప్పి ఇంకేమైనా వుంటే చెప్పండి అని అడిగాడు గోపి. తలా మరికొన్ని వివరాలు తెలిపారు.

జీపు మళ్ళీ కదిలించి. బృందం నెట్టబోగా ఆ యువకులంతా వారించారు.

"మేం వున్నం గద సారు! అంత దూరంనుంచి ఇన్ని కష్టాలు పడుకుంట వచ్చిన్రు. గింత (ఈ కాస్త) జెయ్యకపోతే ఎట్ల .... ?"

అంటూ ఆ యువకులంతా కలిసి నెట్టారు.

జీపు స్టార్టయింది.

"ధైర్యంగ వుండున్రి........ మేం కలెక్టర్ను కలిసి మాట్లాడుతం ...... మాట్లాడ్తే మాత్రం ఏం చేస్తడు గని .... మేం వచ్చినమని తెల్సి మిమ్ముల మల్ల ఏమన్న అంటరేమో .... ధైర్యంగా వుండున్రి ...."

అంటూ బృందం వారికి ధైర్యవచనాలు చెప్పింది. అంతా విని గౌరవంగా తలలూపారు వాళ్ళు. రాజన్న తనలో తాను నవ్వుకున్నాడెందుకో ....

ఫ్రంటు సీట్లో కూర్చోబోతూ అది గమనించాడు గోపి. ఎందుకో అర్థం కాక అడిగాడు.

యువకులంతా జీపుకి మూడు ప్రక్కలా నిలబడి వారిని ఆసక్తిగా, గౌరవభావంతో చూస్తున్నారు. గోపి పక్కనే నిలబడ్డ రాజన్న తటపటాయించాడు.

"ఏంటిదో చెప్పరాదూ! నీతో మేమంత నవ్వుతం గద ...." నవ్వుతూ మళ్ళీ అడిగాడు గోపి.

"ఏం లేదు సారు ..... మా ధైర్యానికేంది గని .... మాకున్నయి రెండే .... సావనన్న సావాలె ..... కొట్లాడనన్న కొట్లాడాలె .... మా గతి గట్లున్నది..... ఇగ మేం ధైర్యంగ వుండకేం జేస్తంగని .... మీరే ...." అంటూ అరక్షణం ఆగి అందరివేపూ చూసి మళ్ళీ అన్నాడు. "నిరుడు వచ్చినోళ్ళు ఇప్పుడు ఇద్దరే అచ్చిన్రు....... మరి వచ్చే ఏటికి ఎందరు మిగులుతరో .... కొంచెం ధైర్యంగా వుండున్రి సారు...."

ఆ మాట బృందానికి ఎక్కడో ఆయువుపట్టు మీద తగిలినట్టుంది. ఆ అఘాతం నుండి చప్పున కోలుకోలేక పోయినట్టున్నారు. అందరూ గంభీరంగా వుండిపోయారు.

జీపు కదిలింది.

"మంచిది"

పరస్పరం గౌరవసూచకంగా చేతులు కలిపారు.

* * *

పొద్దు యింకా గుంకినట్టులేదు. కంకర రోడ్డు మీద వర్షం నీళ్ళు పల్లం లోకి ప్రవహించినట్టున్నాయి. రోడ్డు తేమగా పెరిగిన పచ్చగడ్డితో పచ్చగా వుంది. జీపుటైర్ల అచ్చులు మినహా మిగతా రోడ్డు వాడకంలో లేకపోవడం వల్లో ఏమో అక్కడక్కడ పరికిరేగు కంపచెట్లు, ఈత చెట్లు పెరుగుతున్నాయి. అది వదిలేసిన రోడ్డులా వుంది కాని ఆ వూరికున్న రోడ్డు అదొక్కటే ....

గోపి ఆలోచిస్తున్నాడు. రాజన్న అన్న మాటలే చెవుల్లో గింగుర్లు తిరుగుతున్నట్టున్నాయి. "ఎంత పెద్ద మాట అన్నాడూ?"

నిజమే! ఆ మాటలో తప్పేముంది ? నిరుడు వచ్చిన మల్లన్న తప్పుకున్నాడు. మల్లేశం లెక్చరర్ మరీ మొండిగా బండగా ఇందులో పనిచేస్తున్నాడని – ఇక లాభంలేదని యింకో జిల్లాకి ట్రాన్స్‌ఫర్ చేయించారు. ఆ హరిజన లీడరు ఈ సారి అయినా రావయ్యా – ఆ రేప్ చేయబడిన అమ్మాయిల్లో మీ హరిజన అమ్మాయికూడా వున్నదటయ్యా అంటే .... ప్రతిసారీ చెపుతున్నట్టే యిప్పుడూ ఒకటి చెప్పి తప్పించుకున్నాడు. ఆయనకి ఆ రావుగారింట్లో సత్యనారాయణ వ్రతం – అక్కడికి వచ్చేవాళ్ళందరిని కలవడం ముఖ్యమైపోయింది ....

తప్పుకోవాలంటే తనకూ బోలెడు కారణాలున్నాయి. తాను ఈపని చేస్తున్నందుకు ఇంటి వద కుటుంబాన్ని తిప్పల పాలు చేస్తున్నారు. మల్లేష్‌కి, ఇందులో తిరుగుతున్నందుకు మేజిస్ట్రేట్ ఉద్యోగం రాకుండా పోయింది. మరో పదిహేను మందిని వారం పదిరోజులు అత్తవారింట్లో వుంచుకుని మర్యాదలు చేసి పంపారు.

తనకీ యింట్లో ఎంతో పని వుంది. బెడ్ పేషంట్ తమ్ముడిని టెస్టింగ్ కోసం తీసుకెళ్ళాలని ఎన్నో రోజులుగా వాయిదా వేస్తున్నాడు. ఎప్పుడూ ఏదో ఒక పని. అది వాయిదా పడుతునే వుంది. అలా అదీ యిదీ వదులుకుని యిటు వస్తే ...... ఇక్కడ వీళ్ళు తనకే చురకలు వేస్తారు ...... వేస్తారు – వెయ్యకేం చేస్తారు .... ? నడవని ఎద్దు నడవకనేపాయె ....

యిక నడిచే ఎద్దునేకదా .... పొడిచేది .... ! అందులో వాళ్ళననేదేమున్నది ....? నిజంగానే కొందరు తప్పుకుంటున్నారుకదా ......!

ఎవరూ మాట్లాడ్డంలేదు. జీపు గంభీరంగా పోతోంది. ఆ మౌనం అందరికీ దుస్సహంగా వున్నట్టుంది. మలేష్ ఆ మౌనాన్ని బద్దలుకొడుతూ అన్నాడు.

“రాజన్న .... ఎంత పెద్ద మాటన్నడో సూడు.........”

గోపి నవ్వుకున్నాడు. రాజుకి అలాంటివి అలవాటయిపోయినట్టున్నాయి. ఈ కారణం కోసమే కదా? వాళ్ళు తనని కాదులే అన్నట్టు వూరుకుండిపోయాడు.

‘ఈ రోజు ఫిల్మ్ సొసైటీ సిన్మా ...... చాలా మంచి సిన్మా తెచ్చారు ..... ఎన్నో రోజులుగా చూద్దామనుకున్న సిన్మా అది .... అంత మంచి ఛాన్సు విడిచిపెట్టుకుని వస్తే రాజన్న అలాగంటాడేమిటి? .... అని ఆలోచిస్తున్నాడు వేణు.

“అవును అందులో తప్పేముంది?” వెనక్కి తిరిగి చూస్తూ మళ్ళీ అన్నాడు తాత. “అం హరిజన లీడరట .... నీ కులపోల్ల సమస్య కూడానయ్యా అంటే .... ఏం జేసిండో చూడు .... ఇక అనుమంటే అనరా మరి ....?”

ఆ హరిజన లీడర్ని - కేవలం ఆ కులంలో పుట్టినందుకు అందరి పేరిటా వచ్చే సౌకర్యాల్ని రిజర్వేషన్లనని తానొక్కడు అనుభవించడం పట్ల జనతా లీడరు ప్రకాశ్‌కి అసహ్యంగా వున్నట్టుంది. “కనీసం తన కులస్థులు అన్న అభిమానమైనా లేనివాడు .... మళ్ళీ ఆ కులస్థుల పేరిటే నాయకుడు ....” వెటకారంగా అన్నాడు ప్రకాశ్.

“ఆయన అధికార పార్టీ ఎం.పి. సీటు టికెట్ కోసం ఇప్పటినుంచే పైరవీ మొదలుపెట్టిండు. ఇగ మనతోఏం పని.......? మనతోటి తిరిగితే టికట్ గాదు, పార్టీలో మంచినీల్లు గూడ పుట్టనియ్యరని తెలువదా.........?”

జీపు ‘టి’ జంక్షన్ రోడ్డు చేరువలోకి వచ్చింది. డ్రైవరు గోపికేసి సాభిప్రాయంగా చూశాడు.

“రైటుకు” అన్నాడు గోపి.

“ఆ పల్లె చేరేసరికి చీకటి పడేట్టున్నది గదా........! మల్ల రాంగ ఇదే తొవ్వల రావాలె. రాత్రి బండి అప్పటోలె దిగవడ్డె చీకట్ల తిప్పలైతది .... లెఫ్టుకు పోనియ్యరాదూ” చలిచలిగా వణుకుతూ అన్నాడు వేణు. అతడి డ్రెస్సు ఇంకా ఆరినట్టు లేదు. ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు. గోపి వారించాడు.

“అక్కడ వాళ్ళు మనకోసం ఎదురు చూస్తరు. నిన్న అక్కడ్నించి మనిషి వచ్చిండు. మీ కోసం ఎదిరిచూస్తున్నరు సారు’ అని చెప్పిండు .... పోకపోతె ఎట్లుంటది .... ?”

అంటూ డ్రైవరు కేసి చూశాడు గోపి.

జీపు రైటుకు తిరిగింది. మరో పల్లెకు చేరడానికి వేగం అందుకుంది. రోడ్డు సరిగ్గా కనిపించక హెడ్ లైట్లు వేశాడు డ్రైవరు.

రోడ్డు పక్కనున్న కోపుల్లో (కూపీ) నిండ నీళ్ళలో నుండి కప్పలు ‘బ్రాక్-బా కీ-బ్రేక్-బేక్....’ అని అరుస్తున్నాయి. ఏదో నక్కలా వుంది. లైట్ల వెలుగుకి రోడ్డు మీంచి చెంగున దూకి చీకట్లో కలిసిపోయింది. ఏదో వానపాము రోడ్డుమీద పాకుతోంది. ఆ వెలుతురు కళ్ళ మీద పడటంతో ఎటుపోవాలో తోచనట్టుంది. జీపు కింద పచ్చడి పచ్చడి అయిపోయింది అలా జీపు వేగంగా దూసుకుపోతూనే వుంది.

*   *   *

మరో పల్లెలో కూడా పని ముగించుకుని వాపసు బయల్దేరడానికి తయారయింది. ఖ్యాందం! అంతలో కర్రలతో పది పదిహేనుమంది గూండాలు చుట్టుముట్టారు. వాదోపవాదాలు జరిగాయి. వెంట్రుకవాసిలో తలలు పగిలే ప్రమాదం నుండి బయటపడ్డారు. డ్రైవరు జీపు స్టార్టులో వుంచడం, ఆపినట్టే ఆపి స్పీడుగా రేజ్ చేసి చాకచక్యం చూపడం వల్ల బతికిపోయారు.

ఊరు దాటిందో లేదో రాజన్న సైకిల్‌పై ఎగపోస్తూ వస్తున్నాడు. ఆ పల్లె నుంచి ఈ పల్లెకి సైకిల్‌పై ఆ బురద రోడ్డు మీద రావడంతో చెమటలు కక్కుతున్నాడు. చెయ్యి వూపుతూ జీపును ఆపాడు. ఎగపోస్తూనే చెప్పాడు.

"టీ రోడ్ జంక్షన్ కాడ వాళ్ళు జీపుల వచ్చి మీ కోసం ఎదిరిచూస్తున్నరు సారు. మీరు కనవడ్తే ఈ రాత్రికి మిమ్ముల యిడ్సి పెట్టరు. ఉన్నకాడికి గుంజుకుంటరు..."

వేణు ఒక్కసారిగా అదిరిపోయాడు. గోపి నొసలు ముడిచాడు. రాజు, ప్రకాశ్‌లకి ఆవేశంగా వున్నట్టుంది.

"వాడెవడండీ మనని ఆపడానికి పద" అన్నారు.

తాత వారించాడు.

"వాళ్ళతో వాదన పెట్టుకోవడం ప్రస్తుతం మన పని కాదు ..... రేపు రిపోర్టు రాసి పట్టుకుపోయి ఎస్పి ఆఫీసులోనే వాదన పెట్టుకుందాం .... ఇప్పుడు ఈ రాత్రి వాదన వద్దు. వాళ్ళ చేతుల్లో అధికారం, అహంకారం ఉంది .... మనం వచ్చినపని జరిగేట్టు చూసుకోవాలి ...."

"మరి యిక్కడినుంచి వేరే రూటుందా ?"

రాజన్నను అడిగాడు గోపి.

ఉందన్నట్లు తల వూపాడు రాజన్న.

"కొంచెం ముందుకు పోయినంక కుడి పక్కకు బండ్ల బాట వుంటుంది. బాట మంచిగ లేదు గని కొంచెం కష్టపడాలె ... బాట నడుమల పొలాల నీల్లు పారే 'అందూరు' (ఎప్పుడూ నీళ్ళు పారే భూమి) వుంది. అండ్ల కొంచెం జీపు సూసుకుంట నడిపిస్తిరంటే అవుతల కొంచెం దూరంపోయినంక కంకర రోడ్డు అందుతది .... కొంచెం చుట్టుతవ్వగని ఇదే తవ్వ మంచిది ...."

"మంచిది" అన్నాడు గోపి.

"జాగ్రత్త మనమడా! మా కోసమని నువ్వు మల్ల యిరుకుల పడేవు ......"

హెచ్చరించాడు తాత.

వచ్చిన పనైతే జరిగిందన్న సంతోషంతో తలూపాడు రాజన్న.

రాజన్న సూచించిన బాట వెంట జీపు మెల్లమెల్లగా వెళ్తోంది.

*   *   *

అలా అన్ని అవాంతరాలు అధిగమించి తార్రోడ్డుపై వేగంగా పరిగెడుతోంది జీపు. వాళ్ళు చేరాల్సిన దూరం యింకా అయిదారు కిలోమీటర్లే వున్నట్టుంది. అప్పటికిగాని వేణు

గుండె దడ తగ్గి ఆ షాక్ నుండి తేరుకోలేకపోయాడు. ఉదయం నుంచి భోంచేయని కడుపులు ఆకలి అని అరవటం మానేసినట్టున్నాయి. ముందు యిల్లు చేరడం ఎలా అన్న ఆలోచనలో ఆకలి మర్చిపోయారు.

"ఊళ్ళోకి చేరగానే డబుల్ స్ట్రాంగ్ ఫుల్ టీ కొట్టాలండీ – ఆ మూల మీద హోటల్ వద్ద ఆపుకోవాలె డ్రైవరుసాబూ" రాజు ముందే ప్రతిపాదించాడు. అందర్తో పాటు డ్రైవరుకీ ఆ సలహా బాగా నచ్చినట్టుంది. అలసిపోయిన అందరి మొహాల్లో చిరునవ్వు వెలసింది.

"మంచిది సార్" హుషారుగా ఉతారు (డౌన్) రోడ్డు మీద మరింత స్పీడు అందుకుంది జీపు. అకస్మాత్తుగా ఇంజన్ శబ్దం ఆగిపోయింది. కాని జీపు పోతూనే వుంది. చడావ్ (అప్) కావడంతో అక్కడే ఆగిపోయింది.

"దగ్గరికి వచ్చినంక ఏమైంది?"

"పెట్రోల్ అయిపోయినట్టుంది సార్" అంటూ డ్రైవర్ బ్యానటు ఎత్తాడు. రిజర్వులో మిగిలిపోయిన పెట్రోల్‌ను నోటితో పీల్చి సీసాలోకి పట్టాడు అది ఎంత దూరందాకా వస్తుందో అంచనా వేస్తూ అన్నాడు డ్రైవర్.

"ఇది ఆ మూల హోటల్ దాక సరిపోతది సార్ ...."

"అరె! ఎట్ల ? ఆ పెట్రోల్ పంపుదాకా చేరదా ?"

"చెప్పలేను సార్ ......"

" మల్ల వర్షం పడేట్టున్నది .... అందర్ని ఎవలింటికాడ నాళ్ళని దించాలె .... ఒక లీటరన్న రెండు లీటర్లన్న పోపియ్యాలె .... పెట్రోల్ పంపుదాకా పోయెటట్లు జూడరాదు ...." తమలో ఒకడుగా కలిసిపోయిన డ్రైవర్ని అడిగాడు గోపి.

"ఒక కిలోమీటరు ఎట్లనన్న జేసి నూకవలసి వస్తది సార్.........."

"అందరు జూడంగ ఊర్లె నూకుతె పరువుపోతది ..... ఇక్కడ్నించె నెట్టుదాం మరి" అంటూ అందరూ దిగారు.

కిలోమీటరు దూరందాకా నెట్టాక జీపు స్టార్టవడం, వర్షం పడడం ఒకేసారి జరిగాయి.

"ఆ హోటల్ కాడ ఆపితె మల్ల పెట్రోలు అందుకుంటదో లేదో సక్కగ పెట్రోల్ పంపుకు పోనియ్యి ...." రాజు తన ప్రతిపాదన రద్దు చేశాడు.

పెట్రోల్ పోయించుకుని ఎవరిళ్ళ సమీపంలో వాళ్ళని దింపి జీపు టాక్సీ స్టాండు వేపు సాగి పోయింది. విసిరికొడుతున్న వర్షంలో ఎవరిళ్ళకు వాళ్ళు చేసే సరికి వర్షం నిలిచి కురుస్తోంది.

అలా ఆ రోజుకి ప్రయాణం ముగిసింది.

* * *

(పేద ప్రజల బాధల పట్ల స్పందిస్తూ ఎన్నో కష్టనష్టాలకోర్చి పౌరహక్కుల రక్షణ కోసం పోరాడుతూ, ఈ ప్రయాణంలో ప్రాణాలు కోల్పోయి అమరులైన్న గోపి రాజన్న అడ్వకేట్, రామనాథం డాక్టరు, జాప లక్ష్మారెడ్డి గారలకు, వారి ఆశయాలను కొనసాగిస్తున్న ఆచరణకి)

అరుణతార మాస పత్రిక –సెప్టెంబర్ 1986